

Problematyka służebności przesyłu, czyli ograniczenia władztwa nad nieruchomością

*Issues of the transmission easement,
as limiting the control over the real estate*

Paweł Konrad Domagała, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

STRESZCZENIE

W artykule przedstawiono analizę przepisów dotyczących służebności przesyłu oraz służebności odpowiadającej zakresom służebności przesyłu. Analiza opiera się na przepisach prawa cywilnego, orzecznictwie polskich sądów oraz opiniach przedstawicieli doktryny. W artykule omówiono następujące zagadnienia: charakter instytucji, relacje między instytucjami, główne kwestie prawne związane z instytucjami. Ponadto w artykule krótko omówiono kwestię opłat odnoszących się do wspomnianych instytucji, a także przedstawiono jedną z możliwych wizji nowelizacji przepisów prawa cywilnego dotyczących służebności przesyłu i służebności odpowiadającej zakresom służebności przesyłu.

Słowa kluczowe: służebność przesyłu, służebność gruntowa odpowiadająca zakresom służebności przesyłu, służebność gruntowa odpowiadająca treścią służebności przesyłu.

The article presents an analysis of regulations regarding transmission easement and easement corresponding to the range of transmission easement. The analysis is based on domestic regulations of civil law and the jurisprudence of Polish courts. The article discusses the following issues: character of the institution, relationships between institutions, the main legal issues related to institutions. Moreover, the article briefly discusses the issue of fees pertaining to the mentioned institutions and presents one possible vision for the amendment of regulations of civil law regarding transmission easement and easement corresponding to the range of transmission easement.

Keywords: transmission easement, easement corresponding to the range of transmission easement, easement corresponding to the content transmission easement.

ABSTRACT

Wstęp

Prawo własności jest najszerszym i podstawowym prawem rzeczowym, które z zasady nie może być ograniczane. Oprócz tego prawa występują też ograniczone prawa rzeczowe, które są określane *iura in re aliena* (łac.). Z najważniejszych cech prawa własności i ograniczonych praw rzeczowych należy wymienić ich skuteczność *erga omnes* (łac.). Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności wraz z Protokołem dodatkowym nr 1 (Dz.U. z 1995 r. nr 36, poz. 175 ze zm.) nakazuje poszanowanie szeroko rozumianego prawa własności, podobnie przepis artykułu 21 ustęp 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. nr 78, poz. 483 ze zm.) nakazuje ochronę własności. Zgodnie z artykułem 140 Kodeksu cywilnego (tekst jednolity Dz.U. z 2014 r. poz. 121 ze zm.) „w granicach określonych przez ustawy i zasady współżycia społecznego właściciel może, z wyłączeniem innych osób, korzystać z rzeczy zgodnie ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem swego prawa, w szczególności może pobierać pożytki i inne dochody z rzeczy. W tych samych granicach może rozporządzać rzeczą”. Ponadto w polskim prawie cywilnym, odnośnie katalogu ograniczonych praw rzeczowych, obowiązuje zasada *numerus clausus* (łac.), czyli strony stosunków cywilnoprawnych nie mogą skutecznie ustanowić ograniczonego prawa rzeczowego nieznanego ustawie. Ograniczonymi prawami rzeczowymi funkcjonującymi w polskim prawie cywilnym są między innymi służebność przesyłu i służebność gruntowa (Ignatowicz, Stefaniuk 2012). Niniejsza praca podejmuje problematykę tych dwóch instytucji. Autor omawia w niej ich definicje, podstawy prawne, wykładnię oraz zastosowanie. W podsumowaniu niniejszej pracy autor propo-

nuje zmiany w uregulowaniu omawianych instytucji, które miałyby zastąpić obecne sporne rozwiązania.

Instytucje prawa cywilnego związane z przesyłem energii

Służebność przesyłu

Instytucja służebności przesyłu jest stosunkowo młodą instytucją, gdyż została wprowadzona do Kodeksu cywilnego (dalej k.c.) dopiero nowelizacją Ustawy z dnia 30 maja 2008 roku (Dz.U. z 2008 r. nr 116, poz. 731). Jest ona uregulowana w księdze drugiej, w tytule III, w dziale III, w rozdziale III k.c. Istota służebności przesyłu została zawarta w artykule 305¹ k.c., przepis ten jest definicją legalną instytucji służebności przesyłu. Zgodnie z treścią tego artykułu: „nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w artykule 49 §1 (urządzenia służące do doprowadzania energii elektrycznej, gazu, wody oraz inne urządzenia podobne należące do części składowych nieruchomości, jeśli wchodzą w skład przedsiębiorstwa), prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń”.

Ustanowienie służebności przesyłu

Ustanowienie służebności przesyłu może nastąpić w dwóch trybach. Pierwszym z nich jest tryb umowny, który polega na za-

warciu umowy o ustanowienie służebności przesyłu, pomiędzy właścicielem urządzeń przesyłowych a właścicielem nieruchomości, na której znajdują się urządzenia przesyłowe. Drugi tryb natomiast wiąże się z postępowaniem sądowym, odnosi się do niego artykuł 305² k.c. Przepis ten reguluje sytuację, w której jeden ze wspomnianych wyżej podmiotów odmawia zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu. W takim przypadku, gdy zawarcie umowy o ustanowienie służebności przesyłu jest konieczne dla właściwego korzystania z urządzeń przesyłowych, powstaje roszczenie o ustanowienie służebności przesyłu za odpowiednim wynagrodzeniem, które jest realizowane w postępowaniu nieprocesowym, kończącym się wydaniem przez sąd postanowienia o ustanowieniu służebności przesyłu. Postanowienie sądu jest orzeczeniem konstytutywnym, czyli tworzącym nową sytuację prawną. Ponadto jest jeszcze możliwość stwierdzenia zasiedzenia służebności przesyłu w drodze postępowania sądowego, a odbywa się ono na podstawie artykułu 172 k.c. w związku z artykułem 292 i 305⁴ k.c. Chodzi tutaj o możliwość zasiedzenia służebności przesyłu, gdzie na mocy odesłania stosujemy przepisy o zasiedzeniu nieruchomości. Odmiennością w stosunku do poprzednio przedstawionego postępowania sądowego jest charakter orzeczenia sądu, który jest deklaratoryjny, czyli jedynie stwierdzający istnienie prawa, a nie tworzący go. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ukształtowało się stanowisko, że stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu jest możliwe dopiero od dnia 3 sierpnia 2008 roku, kiedy to została wprowadzona do k.c. instytucja służebności przesyłu. Natomiast do spraw wcześniejszych będzie miała zastosowanie instytucja zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu. Przy omawianiu wspomnianej instytucji, zostanie szerzej poruszona problematyka zasiedzenia służebności, ze szczególnym uwzględnieniem zakresu przedmiotowego oraz temporalnego, a także próbą konfrontacji ze stanowiskiem Sądu Najwyższego.

Przeniesienie i wygaśnięcie służebności przesyłu

Istotną kwestią jest przeniesienie oraz wygaśnięcie służebności przesyłu, co zostało uregulowane w artykule 305³ k.c., który w §1 mówi o przeniesieniu służebności przesyłu na nabywcę urządzeń przesyłowych, §2 stanowi o przesłance wygaśnięcia służebności przesyłu, którą jest zakończenie likwidacji przedsiębiorstwa korzystającego ze służebności. Natomiast §3 wskazuje na konsekwencję wygaśnięcia służebności przesyłu, wraz z którą powstaje na przedsiębiorcy obowiązek usunięcia urządzeń przesyłowych utrudniających korzystanie z nieruchomości, wskazując przy tym, że jeśli będzie to się łączyło z nadmiernymi trudnościami lub kosztami, przedsiębiorca będzie zobowiązany do naprawienia szkody wynikłej z usunięcia urządzeń przesyłowych z danej nieruchomości.

Odpowiednie stosowanie przepisów o służebności gruntowej

Dla całokształtu instytucji służebności przesyłu ważny jest artykuł 305⁴ k.c., mówiący o odpowiednim stosowaniu przepisów o służebności gruntowej do służebności przesyłu. Należy rozumieć to tak, że pewne przepisy regulujące służebność gruntową, po uwzględnieniu specyfiki służebności przesyłu, znajdują zastosowanie

wprost, a niektóre przepisy odnośnie służebności gruntowej w ogóle nie będą stosowane przy służebności przesyłu, wśród nich można wymienić przepisy odnośnie nieruchomości władnącej, która nie występuje przy służebności przesyłu. W przepisach regulujących służebność gruntową odpowiednio stosowany przy służebności przesyłu będzie artykuł 287 k.c. wskazujący, że zakres służebności i sposób jej wykonywania oznacza się, w przypadku braku innych uregulowań, według zasad współżycia społecznego z uwzględnieniem zwyczajów miejscowych. Kolejnym przepisem odpowiednio stosowanym będzie artykuł 288 k.c., który podkreśla, że służebność powinna być wykonywana w taki sposób, żeby jak najmniej utrudniała korzystanie z nieruchomości obciążonej. Chodzi tutaj o zapewnienie właścicielowi nieruchomości obciążonej służebnością przesyłu, możliwości wykonywania przez niego prawa własności w jak najszerszym zakresie, nakładając na niego jedynie niezbędne ograniczenia w sprawowaniu jego władztwa. Przykładem przepisu stosowanego wprost przy służebności przesyłu będzie artykuł 290 §2 k.c. regulujący sytuację w razie podziału nieruchomości obciążonej służebnością. Wskazuje się, że służebność przesyłu utrzymuje się w mocy na częściach utworzonych poprzez podział, jednak gdy wykonywanie służebności ogranicza się do jednej lub kilku z nich, właściciele pozostałych części mogą żądać ich zwolnienia od obciążenia służebnością przesyłu. Kolejnymi przepisami stosowanymi wprost są: artykuł 292 k.c., który stanowi o odpowiednim stosowaniu przepisów o zasiedzeniu nieruchomości dla zasiedzenia służebności, a także artykuł 293 k.c. wskazujący drugą, obok likwidacji przedsiębiorstwa, przesłankę wygaśnięcia służebności przesyłu, czyli niewykonywanie służebności przez okres 10 lat. Bardziej problematyczne jest stosowanie artykułów 294-295 k.c., regulujących sądowe zniesienie służebności przesyłu. W przypadku artykułu 294 k.c., przesłankami zniesienia służebności przesyłu są: zmiana stosunków, która spowodowała szczególną uciążliwość służebności dla właściciela nieruchomości, a sama służebność nie jest konieczna do prawidłowego działania przedsiębiorstwa, w takim przypadku sąd może orzec o zniesieniu służebności przesyłu za wynagrodzeniem. W praktyce jest to jednak niezwykle rzadko stosowany przepis. Częstsze zastosowanie może mieć artykuł 295 k.c., który po dostosowaniu do służebności przesyłu, może być podstawą do zniesienia służebności przesyłu, jeśli służebność utraciła dla przedsiębiorcy znaczenie. W takim przypadku sąd orzeka o zniesieniu służebności przesyłu bez wynagrodzenia.

Służebność przesyłu na nieruchomościach pozostających w zarządzie Lasów Państwowych

Najmłodszą instytucją odnoszącą się do służebności przesyłu jest, wprowadzona nowelizacją Ustawy o lasach z dnia 03 marca 2011 roku (Dz.U. nr 101, poz. 444 ze zm.), służebność przesyłu na nieruchomościach pozostających w zarządzie Lasów Państwowych. Instytucja ta została uregulowana w artykule 39a ustawy o lasach. Wprawdzie w przepisach tych nie zawarto odniesienia do przepisów o służebności przesyłu zawartych w k.c., to jednak powszechnie przyjmuje się, że przepisy te są *lex specialis* (łac.) w stosunku do przepisów o służebności przesyłu zawartych w k.c. Przyjęcie odmiennego stanowiska, czyli postrzegania instytucji uregulowanej w artykule 39a ustawy o lasach jako oddzielnego rodzaju służebno-

ści, prowadziłyby do przyjęcia stanowiska, że dana instytucja została uregulowana w sposób niepełny, a więc prowadziłyby do stworzenia luki prawnej. Przepis artykułu 39a ustęp 1 ustawy o lasach stanowi, że dany rodzaj służebności przesyłu ma zastosowanie tylko do nieruchomości pozostających w zarządzie Lasów Państwowych. Ponadto przepis ten wprowadza umowny tryb ustanawiania tzw. leśnej służebności przesyłu, zaznaczając jednocześnie, że ma się to odbywać z uwzględnieniem zasad gospodarki leśnej. Istota regulacji służebność przesyłu na nieruchomościach pozostających w zarządzie Lasów Państwowych została zawarta w 39a ustęp 2 ustawy o lasach, który to wprowadza stały sposób ustalania wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu. Polega on na powiązaniu wysokości omawianego wynagrodzenia z wartością podatków i opłat ponoszonych przez Lasy Państwowe od części nieruchomości, z której korzystanie jest ograniczone w związku z obciążeniem tą służebnością. Ponadto przepis ten określa także podmioty, na rzecz których może zostać ustanowiona tak zwana leśna służebność przesyłu w ten sposób, że zawęży krąg uprawnionych podmiotów z k.c. tylko do przedsiębiorstw energetycznych, zajmujących się przesyłem albo dystrybucją energii elektrycznej. Natomiast w artykule 39a ustęp 3 ustawy o lasach nakłada się na podmiot, na rzecz którego ustanowiono służebność przesyłu, obowiązek usuwania drzew, krzewów lub gałęzi zagrażających funkcjonowaniu urządzeń przesyłowych. Interpretując służebność przesyłu na nieruchomościach pozostających w zarządzie Lasów Państwowych należy się odnieść do postulatów formułowanych przez przedsiębiorstwa energetyczne, wobec służebności przesyłu na obszarach leśnych, a konkretnie możliwości wcześniejszego przewidzenia kosztów, z jakimi wiązać się będzie ustanowienie służebności przesyłu na nieruchomościach pozostających w zarządzie Lasów Państwowych, a także uproszczenie, a przez to skrócenie procedury umownego ustanowienia omawianej służebności przesyłu.

Służebność gruntowa odpowiadająca zakresem służebności przesyłu

Podejmując tematykę służebności przesyłu, koniecznym jest odniesienie się także do innej służebności, którą jest służebność gruntowa odpowiadająca zakresem służebności przesyłu, będącą szczególnym rodzajem służebności gruntowej. Wprawdzie polski k.c. nie wyodrębnia służebności gruntowej, odpowiadającej zakresem służebności przesyłu jako odrębnego rodzaju służebności gruntowej, to mimo tego wydaje się być celowym wyróżniać służebność gruntową odpowiadającą zakresem służebności przesyłu, z powodu znaczących różnic w wykładni dokonywanej przez Sąd Najwyższy tej służebności w stosunku do służebności gruntowej.

Problematyka nazwy służebności

Trudno jest ściśle określić moment powstania instytucji służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu. Obecna nazwa tej instytucji utrwaliła się dopiero po nowelizacji k.c. z 30 maja 2008 roku (Dz.U. z 2008 r. nr 116, poz. 731), która wprowadzała służebność przesyłu, a także następujących po niej wyrokach Sądu Najwyższego, w którego to właśnie orzecznictwie utrwaliła się obecna nazwa tej służebności. Czasami jednak można

się spotkać także z innymi nazwami, takimi jak służebność gruntowa o treści służebności przesyłu, czy służebność odpowiadająca treścią służebności przesyłu. Poważne wątpliwości budzi szczególnie użycie tej ostatniej nazwy, chociaż Sąd Najwyższy w kilku swoich orzeczeniach (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 07.10.2008 r., sygn. akt sprawy III CZP 89/08 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22.05.2013 r., sygn. akt sprawy III CZP 18/13) wypowiadał się pozytywnie w przedmiocie dopuszczalności używania nazwy służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu, to można w tym miejscu przedsięwziąć pewne zastrzeżenia wobec tej nazwy, gdyż z jednej strony dokonuje się wyodrębnienia od służebności gruntowej, natomiast z drugiej strony zbliża się do służebności przesyłu. Ma to o tyle znaczenie, że w przypadku tej ostatniej nazwy tworzymy praktycznie nowy rodzaj służebności, co byłoby w sprzeczności z zasadą *numerus clausus*, czyli zamkniętego katalogu praw rzeczowych zawartego w k.c. (Ignatowicz, Stefaniuk 2012).

Podstawy prawne służebności

Bezsprzecznym jest, że instytucja służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu istniała przed 2008 rokiem. Przepisy o służebności gruntowej możemy znaleźć w wielkich nowożytnych kodyfikacjach, takich jak BGB¹, to za jego pośrednictwem przepisy o służebności gruntowej obowiązywały na terenie zachodnich ziem II RP, której prace nad własnym projektem prawa rzeczowego przerwała wojna. Po wojnie, na podstawie owoców pracy Komisji Kodyfikacyjnej, opracowano dekret – Prawo rzeczowe z dnia 11 października 1946 roku (Dz.U. nr 57, poz. 319 ze zm.), artykuł 167 tego aktu prawnego regulował instytucję służebności gruntowej (Warciański 2013). Obecny wygląd instytucji służebności gruntowej został wprowadzony do polskiego porządku prawnego wraz z uchwaleniem Ustawy – Kodeks cywilny z 1964 roku (Dz.U. nr 16, poz. 93 ze zm.). Problematyka samej służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu nasiliła się w latach 90. ubiegłego wieku, kiedy to wraz z początkiem III RP wzrosła rola i poziom ochrony prawa własności. Początkowo służebność ta odpowiadała służebności gruntowej, jednak w związku z orzecznictwem Sądu Najwyższego, służebność gruntowa odpowiadająca zakresem służebności przesyłu zaczęła coraz bardziej się wyróżniać od służebności gruntowej (Gołba 2013). Podstawową regulacją dla instytucji służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu jest k.c. księga druga tytuł III dział III rozdział I dotyczący służebności gruntowej. Jednak od momentu wprowadzenia do k.c. służebności przesyłu w 2008 roku, Sąd Najwyższy w wykładni dokonywanej przez siebie, coraz częściej upodabniał służebność gruntową odpowiadającą zakresem służebności przesyłu do służebności przesyłu, czego wyrazem jest jego Uchwała z dnia 07 października 2008 roku (sygn. akt sprawy III CZP 89/08). W tej sprawie Sąd Najwyższy dokonując wykładni funkcjonalnej stwierdził, że skoro służebność gruntowa odpowiadająca zakresem służebności przesyłu jest ustanawiana na rzecz przedsiębiorstwa, a nie właściciela nieruchomości władnącej, to nie jest koniecznym wskazywanie nieruchomości władnącej, gdyż w przypadku tej służebności, celem jest zwiększenie użytecz-

¹ *Bürgerliches Gesetzbuch*, BGB (niem.) – ogólnoniemiecki kodeks cywilny uchwalony w 1896 roku, obowiązywał na ziemiach zaboru pruskiego, a później na zachodnich obszarach II RP, w zakresie praw rzeczowych obowiązywał do 1946 roku.

ności przedsiębiorstwa, a nie nieruchomości władnącej. Natomiast pozostałe przepisy o służebności gruntowej będą stosowane tak samo, jak wcześniej omówione odpowiednie stosowanie przepisów o służebności gruntowej dla służebności przesyłu.

Problematyka zasiedzenia służebności

W obrębie służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu największą wątpliwość budzi zastosowanie artykułu 172 k.c. w związku z artykułem 292 k.c., przepisy te są podstawą do stwierdzenia zasiedzenia służebności gruntowej, a za pośrednictwem artykułu 305⁴ k.c. także do stwierdzenia zasiedzenia służebności przesyłu. Przepis artykułu 292 k.c. wskazuje, że służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia, ponadto artykuł ten zawiera odesłanie do przepisów o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie, które są stosowane odpowiednio. Tutaj też pojawia się problem wykładni przepisów o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie, w odniesieniu do zasiedzenia służebności. Największe wątpliwości rodzi zastosowanie przepisów artykułu 172 k.c. oraz artykułu 176 k.c. Przepisy te regulują przesłanki zasiedzenia nieruchomości, a za pośrednictwem artykułu 292 k.c. są odpowiednio stosowane do przesłanek zasiedzenia służebności gruntowej. Sam przepis artykułu 292 k.c. stanowi, że przesłankami zasiedzenia służebności gruntowej jest korzystanie z trwałego i widocznego urządzenia posadowionego na cudzej nieruchomości, stąd też wniosek, że przedsiębiorstwo nie może zasiedzieć służebności przesyłu na nieruchomości należącej do niej, co ma zastosowanie także do przypadków, gdy właścicielem nieruchomości oraz urządzeń przesyłowych był Skarb Państwa. W tym przedmiocie zostało wydane postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 05 czerwca 2009 roku (sygn. akt sprawy I CSK 495/08). Odnośnie odpowiedniego stosowania przepisów artykułu 172 k.c. wypowiedział się Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 27 listopada 2013 roku (sygn. akt sprawy V CSK 525/12). W orzeczeniu tym wskazał, że posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności gruntowej nie należy utożsamiać z posiadaniem prowadzącym do nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości. Ponadto, przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności gruntowej chodzi o faktyczne korzystanie z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność, zaś władanie w zakresie służebności gruntowej kwalifikuje się, zgodnie z przepisem artykułu 336 k.c. jako posiadanie zależne, więc nie jest tutaj wymagane posiadanie odpowiadające samoistnemu posiadaniu nieruchomości. Poważne wątpliwości budzi odpowiednio stosowany przepis artykułu 176 k.c., który reguluje przeniesienie posiadania podczas biegu zasiedzenia. W takiej sytuacji obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiada, czas posiadania swego poprzednika. W temacie tym wypowiedział się Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 13 października 2011 roku (sygn. akt sprawy V CSK 502/10). W orzeczeniu tym Sąd Najwyższy wskazał, że przed 1989 rokiem posiadaczem służebności gruntowych był Skarb Państwa, gdyż to on był właścicielem urządzeń przesyłowych, przedsiębiorstwa energetyczne były jedyne dzierżycielami urządzeń przesyłowych, więc nie mogły same zasiedzieć służebności gruntowej, co jednak mógł uczynić Skarb Państwa. W tym orzeczeniu Sąd

Najwyższy uznał także, że można zaliczyć okres posiadania służebności gruntowej przez Skarb Państwa jako poprzednika prawnego. Jedną z ważniejszych kwestii dla zasiedzenia służebności poruszył Sąd Najwyższy w Uchwale z dnia 06 czerwca 2014 roku (sygn. akt sprawy III CZP 9/14) stanowiąc, że wykonywanie uprawnień w zakresie wynikającym z decyzji lub innej podstawy prawnej, stanowiącej tytuł prawny do korzystania z nieruchomości, nie prowadzi do nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu. W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Najwyższy wskazał, że korzystanie z tytułu do gruntu uprawniającego do wstępu na nieruchomość, które obejmowało prawo do wejścia na nieruchomość w celu naprawy, remontu czy konserwacji linii przesyłowej jest wystarczające dla przedsiębiorstwa, dlatego brak jest podstaw do stwierdzenia, że przedsiębiorca korzystał z urządzeń przesyłowych w zakresie służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu. Nie sposób jest w tym miejscu nie przychylić się do stanowiska Sądu Najwyższego, gdyż jest rzeczą bezsprzeczną, że wykonywanie jednego prawa nie może prowadzić do nabycia innego prawa w drodze jego zasiedzenia, chociażby prawa te miały taki sam zakres. Takie stanowisko jest znaczące nie tylko dla kwestii rozdzielenia wykonywania praw wynikających z wydanej decyzji administracyjnej oraz wykonywania służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu, ale także dla rozdzielenia wykonywania służebności przesyłu i wykonywania służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu, ale ten problem zostanie poruszony w dalszej części niniejszego opracowania.

Problematyka temporalna zasiedzenia służebności

Największe wątpliwości odnośnie zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu budzą kwestie temporalne. Poprzez nowelizację k.c. z 28 lipca 1990 roku (Dz.U. nr 55, poz. 321) zmieniały się okresy zasiedzenia, które od tej pory wynosiły przy dobrej wierze 20 lat (wcześniej 10 lat), a przy złej wierze 30 lat (wcześniej 20 lat). Ponadto nowelizacja ta znosiła przepis artykułu 177 k.c., który wyłączał stosowanie przepisów o zasiedzeniu w stosunku do nieruchomości będących przedmiotem własności państwowej. Założeniem zniesienia artykułu 177 k.c. było umożliwienie zasiedzenia służebności gruntowych na nieruchomościach państwowych osobom, które posiadały takie służebności przed dniem 1 października 1990 roku i zachowały ich posiadanie także w tym dniu, a dotąd nie mogły ich nabyć poprzez zasiedzenie jedynie ze względu na wspomniany zakaz. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone zostało, że do dnia 3 sierpnia 2008 roku możliwe było zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu. Wprawdzie przed sądami nadal możliwe jest stwierdzenie zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu, to jednak sam termin zasiedzenia tej służebności musi być wcześniejszy niż dzień 3 sierpnia 2008 roku. Jest to spowodowane wejściem w życie, w tym dniu, przepisów o służebności przesyłu. Pogląd ten Sąd Najwyższy zawarł między innymi w uchwale z dnia 22 maja 2013 roku (sygn. akt sprawy III CZP 18/13). W orzeczeniu tym Sąd Najwyższy potwierdził także funkcjonowanie w polskim prawie służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu. W uzasadnieniu Sąd

Najwyższy stwierdził, że konstrukcja prawna służebności przesyłu wprowadzona w 2008 roku ukształtowana została z jednoznaczną intencją potwierdzenia dotychczasowej praktyki orzeczniczej, która przyjmowała możliwość ustanowienia na nieruchomości służebności gruntowej, pozwalającej na korzystanie ze znajdujących się na niej urządzeń przesyłowych przez przedsiębiorcę, a dzisiaj określaną jako służebność gruntową, odpowiadającą zakresem służebności przesyłu, a będącej owocem wykładni funkcjonalnej dokonywanej w oparciu o przepisy regulujące służebność gruntową. Najbardziej problematyczną kwestią w zakresie zasiedzenia służebności przesyłu jest możliwość zaliczenia okresu wykonywania praw związanych ze służebnością przesyłu sprzed wprowadzenia instytucji służebności przesyłu w 2008 roku, do okresu niezbędnego do zasiedzenia służebności przesyłu. Zagadnienie to starał się rozwiązać Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 22 maja 2013 roku (sygn. akt sprawy III CZP 18/13). W treści orzeczenia stwierdził, że okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie przepisów artykułów 305¹-305⁴ k.c. podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności. W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy stwierdził, że rozwiązanie tego zagadnienia sprowadza się do odpowiedzi na pytanie, czy okres wykonywania służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu może zostać zaliczony na poczet okresu posiadania koniecznego do zasiedzenia służebności przesyłu. Odpowiadając na to pytanie, Sąd Najwyższy wskazał, że wprowadzenie instytucji służebności przesyłu miało na celu przede wszystkim potwierdzenie i uporządkowanie wcześniejszego orzecznictwa, nie zaś wprowadzanie całkowicie nowego rodzaju prawa rzeczowego. W konsekwencji, konstrukcja funkcjonująca do tej pory w oparciu o orzecznictwo została bez istotnych zmian zawarta w przepisach artykułów 305¹-305⁴ k.c., stąd Sąd Najwyższy uznał, że słusznym byłoby umożliwienie pełnego uwzględnienia okresu, w którym na nieruchomości istniał stan odpowiadający wykonywaniu służebności przesyłu. Takie stanowisko przedstawione przez Sąd Najwyższy można postrzegać jako swoistą rekonstrukcję woli ustawodawcy, której wyrazem był projekt nowelizacji k.c. w zakresie regulacji służebności przesyłu z 2010 roku, a także późniejszy projekt nowelizacji k.c. o podobnym zakresie z 2011 roku. Odnosząc się do tych projektów, trzeba wskazać na trzy najważniejsze zmiany, pierwsza z nich byłaby praktycznie potwierdzeniem praktyki stosowanej przez Sąd Najwyższy, nie budzi ona większych wątpliwości, natomiast kolejne dwie zmiany miałyby już kluczowe znaczenie dla przyszłego wyglądu służebności przesyłu. Pierwsza z omawianych zmian dotyczyła modyfikacji brzmienia artykułu 305¹ k.c., na mocy której dodany zostałby do niego §2 o następującym brzemieniu: „Służebność przesyłu może mieć jedynie na celu zwiększenie użyteczności przedsiębiorstwa lub jego części”. Zmiana ta byłaby potwierdzeniem, wskazywanej często w orzeczeniach Sądu Najwyższego, funkcji służebności przesyłu. Ważną zmianą z punktu widzenia ochrony prawa własności, byłaby druga planowana zmiana, która dotyczyła modyfikacji brzmienia artykułu 305² k.c., na mocy której dodany zostałby do niego §3 o następującym brzemieniu: „Ustanowienie służebności przesyłu nastąpi z uwzględnieniem interesu społeczno-gospodarczego i uzasadnionego interesu właściciela nieruchomości, tak aby stanowiła jak najmniejsze obciążenie gruntów, na których urządzenia są lub mają być posadowione”. Istotą tej zmiany było wzmocnienie pozycji wla-

ściciela nieruchomości, na których urządzenia są lub mają być posadowione. Obecnie wskazuje się, że dominujące znaczenie, przy ustalaniu przebiegu urządzeń przesyłowych, ma interes społeczno-gospodarczy, natomiast owa zmiana miałaby przyczynić się do zmniejszenia uciążliwości posadowienia urządzeń przesyłowych na możliwość korzystania z nieruchomości. Trzecia planowana zmiana, która budziła największe wątpliwości doktryny, dotyczyła powiązania okresów wykonywania służebności przesyłu oraz wcześniejszej służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu, gdzie zgodnie z projektem nowelizacji z 10 listopada 2010 roku (druk nr 3595) „do zasiedzenia służebności przesyłu wlicza się okres posiadania służebności, który przed wejściem w życie Ustawy z dnia 30 maja 2008 roku o zmianie ustawy Kodeks cywilny (Dz.U. nr 116, poz. 731), uzasadniał nabycie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu”, natomiast zgodnie z projektem nowelizacji z dnia 7 grudnia 2011 roku (druk nr 74) „do zasiedzenia służebności przesyłu, wlicza się okres posiadania służebności o treści odpowiadającej służebności przesyłu istniejącej przed wejściem w życie Ustawy z dnia 30 maja 2008 roku o zmianie ustawy Kodeks cywilny (Dz.U. nr 116, poz. 731), jednakże nie więcej niż o połowę czasu wymaganego do zasiedzenia”. Omawiane projekty jasno wskazują na wolę ustawodawcy, aby powiązać ze sobą okresy wykonywania służebności przesyłu oraz wcześniejszej służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu. Jednak wspomniane rozwiązania budziły wiele wątpliwości odnośnie ich zgodności z prawem. Potwierdzeniem tych obaw były opinie prawne na temat omawianych projektów (zob. opinia prawna do rządowego projektu Ustawy z dnia 10 listopada 2010 roku o zmianie ustawy Kodeks cywilny), sporządzone na zlecenie Biura Analiz Sejmowych. W treści wspomnianych opinii prawnych zostaje podniesiony problem połączenia ze sobą skutków dwóch różnych instytucji, czyli służebności przesyłu oraz służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu. Instytucje te są uregulowane osobno, w efekcie czego mają różne podstawy prawne. W uzasadnieniach orzeczeń Sądu Najwyższego można często spotkać się z opinią, że „wprowadzenie instytucji służebności przesyłu miało na celu przede wszystkim potwierdzenie i uporządkowanie wcześniejszego orzecznictwa, nie zaś wprowadzanie całkowicie nowego rodzaju prawa rzeczowego” (zob. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 roku, sygn. akt sprawy III CZP 18/13). Ważne jest jednak to, czego faktycznie dokonał ustawodawca, a on nowelizacją k.c. z 2008 roku wprowadził do polskiego prawa nowe prawo rzeczowe. Ponadto w opiniach prawnych sporządzonych na zlecenie Biura Analiz Sejmowych wskazuje się, że powiązanie ze sobą okresów wykonywania służebności przesyłu oraz służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu, byłoby uregulowaniem retroaktywnym, ponieważ znajdzie ono zastosowanie do oceny stanów faktycznych, istniejących przed wejściem w życie nowelizacji k.c. z 2008 roku, a więc naruszałoby jedną z fundamentalnych zasad państwa prawa, czyli *lex retro non agit* (łac.), a przez to naruszałoby interesy właścicieli nieruchomości. Przytoczone negatywne opinie prawne, sporządzone odnośnie regulacji służebności przesyłu, wskazujące na naruszenie przez wspomniane projekty fundamentalnych zasad systemu prawnego, a także wytykające liczne błędy w redakcji tekstu ocenianych projektów, spowodowały zarzucenie przytoczonych projektów. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że Sąd Najwyższy,

który starał się zrekonstruować wolę ustawodawcy, nie wziął pod uwagę przytoczonych opinii prawnych i w dalszym ciągu w swoim orzecznictwie dopuszcza zaliczanie okresu wykonywania służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu do okresu wymaganego do zasiedzenia służebności przesyłu, przyjmując tym samym rozwiązanie, jak to zostało wskazane, sprzeczne z naczelnymi zasadami państwa prawa. Rozwiązanie tej sytuacji zostało przedstawione w ostatnim rozdziale niniejszego opracowania.

Opłaty związane z zasiedzeniem służebności

Stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu, czy służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu, ma wpływ na istnienie roszczeń o wynagrodzenie, czy to za ustanowienie służebności przesyłu, czy też za bezumowne korzystanie z nieruchomości w związku z posadowieniem linii przesyłowej. Stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu, czy służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu, czynni bezskutecznym roszczenia o zapłatę wynagrodzenia za ustanowienie przesyłu oraz o zapłatę wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości w związku z posadowieniem linii przesyłowej. Istotne jest tutaj zaznaczenie, że wyłączona zostaje możliwość dochodzenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości w związku z posadowieniem linii przesyłowej za okres po stwierdzeniu zasiedzenia, jak i za okres sprzed daty zasiedzenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 kwietnia 2011 roku, sygn. akt sprawy III CZP 7/11 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2012 roku, sygn. akt sprawy II CSK 258/11). Ponadto ważne jest zaznaczenie, że możemy występować z roszczeniem o wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości w związku z posadowieniem linii przesyłowej za okres maksymalnie 10 lat wstecz.

Wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości w związku z posadowieniem linii przesyłowej

Podstawami tej instytucji są przepisy artykułu 230 k.c. w związku z artykułem 224 §2 oraz artykułem 225 k.c. Przepisy te regulują obowiązki samoistnego posiadacza odpowiednio w dobrej wierze od momentu powzięcia przez niego informacji o wytoczeniu przeciwko niemu powództwa o wydanie rzeczy, a także pozostającego w złej wierze. Problematykę tej opłaty poruszył Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 czerwca 2014 roku (sygn. akt sprawy III CSK 235/13). Wskazując w uzasadnieniu tego orzeczenia, że co do zasady jest to opłata jednorazowa za cały okres korzystania z rzeczy nieopartego na tytule prawnym. Samo roszczenie o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy ma charakter obligacyjny i gdy powstanie, uzyskuje byt samodzielny, może zatem być samodzielnie dochodzone niezależnie od roszczenia windykacyjnego albo negatoryjnego i jest samodzielnym przedmiotem obrotu. Należy tu wskazać, że wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości w związku z posadowieniem linii przesyłowej nie ma charakteru odszkodowawczego, więc nie ma tutaj obowiązku wykazywania szkody (Dziczek 2015). Wystarczającym do wystąpienia z roszczeniem o zapłatę jest sam fakt korzystania z cudzej nieruchomości. Podkreślenia wymaga, że wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości ma szczególnie charak-

ter, wskazujący na to, że nie stanowi ono wyrównania uszczerbku majątkowego będącego szkodą. Jego celem jest ochrona interesów właściciela pozbawionego możliwości uzyskania świadczenia związanego z realizacją uprawnienia do korzystania z rzeczy zgodnie z jej przeznaczeniem. W doktrynie wskazuje się także, że wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z nieruchomości w związku z posadowieniem linii przesyłowej ma charakter przeszły.

Wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu

Jedną z podstaw tej instytucji jest opisywany już wcześniej przepis artykułu 305² k.c., daje on możliwość ustanowienia służebności przesyłu w postępowaniu sądowym za odpowiednim wynagrodzeniem. Odnośnie tej instytucji wielokrotnie wypowiadał się Sąd Najwyższy, między innymi w wyroku z dnia 12 lutego 2014 roku (sygn. akt sprawy IV CNP 28/13). W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Najwyższy zwraca przede wszystkim uwagę na charakter omawianego wynagrodzenia. Wskazuje się, że jest to opłata jednorazowa, wypłacana tylko w wypadku ustanowienia służebności przesyłu na podstawie umowy pomiędzy właścicielem nieruchomości obciążonej a przedsiębiorstwem przesyłowym albo na podstawie orzeczenia sądowego w wyniku realizacji roszczenia z artykułu 305² k.c. o ustanowienie służebności. Wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu nie ma charakteru odszkodowawczego, pełni funkcję ceny i powinno stanowić świadczenie ekwiwalentne, przysługuje za samo ustanowienie służebności. Ponadto brak jest podstaw prawnych do roszczenia o wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu w przypadku ustanowienia służebności przesyłu poprzez instytucję zasiedzenia, co byłoby sprzeczne z celem zasiedzenia, bowiem nabycie prawa uzależnione jest wyłącznie od spełnienia przesłanek ustawowych, do których nie należy zapłata wynagrodzenia za ograniczenie prawa własności właściciela nieruchomości w zakresie służebności objętej zasiedzeniem. W doktrynie wskazuje się także, że wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu ma charakter na przyszłość.

Przyszłość służebności przesyłu

Większość problemów związanych ze służebnością przesyłu, czy służebnością gruntową odpowiadającą zakresem służebności przesyłu, wiąże się z nieporadnym wprowadzeniem do k.c. instytucji służebności przesyłu w 2008 roku, która polegała na rozbieżności finalnie wprowadzonego uregulowania z tym, co ustawodawca w swoim zamierzeniu chciał wprowadzić. Owa rozbieżność polega na tym, że polski ustawodawca wprowadzając przepisy o służebności przesyłu chciał potwierdzić funkcjonującą już w polskim systemie prawnym instytucję służebności gruntowej, odpowiadającej zakresem służebności przesyłu, a także wprowadzić jej uszczegółowienie w zakresie trybów ustanawiania omawianej służebności. Problem pojawił się, gdyż ustawodawca, zamiast oprzeć się na instytucji służebności gruntowej, wprowadził nowe prawo rzeczowe tzn. służebność przesyłu, którego zakres pokrywał się z funkcjonującą już służebnością gruntową odpowiadającą zakresem służebności przesyłu. Kolejnym problemem jest brak uchwalenia przepisów przejściowych, gdy wprowadzano instytucję służebności przesyłu w 2008 roku, które uregulowałyby stosunek służebności przesyłu do służebności grun-

towej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu. Stan ten ustawodawca próbował naprawić dwoma, przedstawionymi wcześniej, projektami nowelizacji k.c. w zakresie służebności przesyłu z 2010 roku oraz 2012 roku, jednak oba projekty zostały zarzucone w trakcie procedury legislacyjnej. Jednak Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie, za pomocą wykładni funkcjonalnej, praktycznie w całości zrekonstruował intencje ustawodawcy, wystawiając się tym samym na wiele zarzutów odnośnie przekroczenia przez niego swoich kompetencji i przyznania sobie kompetencji legislatywy. Obecnie funkcjonujące rozwiązania w zakresie regulacji służebności przesyłu oraz służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu budzą wiele kontrowersji wśród doktryny. W obecnym stanie prawnym zasadniczo nie widać perspektywy kompleksowego rozwiązania przedstawionych wcześniej problemów w zakresie interpretacji przepisów regulujących służebności przesyłu, stąd potrzebna byłaby nowelizacja przepisów k.c. w zakresie regulacji służebności przesyłu, a także służebności gruntowej. Odnośnie przepisów regulujących służebność gruntową należałoby wprowadzić *lex specialis* (tj.), ustalający nazwę funkcjonującej przed 2008 roku służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu, gdyż w obecnym stanie prawnym funkcjonuje wiele wariantów jej nazwy, w tym przedstawione wcześniej a obecnie dominujące trzy wersje nazwy omawianego rodzaju służebności gruntowej. Najważniejszą kwestią, która powinna być wprowadzona do k.c. jest wyjaśnienie relacji pomiędzy służebnością przesyłu a służebnością gruntową odpowiadającą zakresem służebności przesyłu. Negując możliwość zaliczenia okresu posiadania służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu do okresu wymaganego do zasiedzenia służebności przesyłu, w celu rozwiania wszelkich wątpliwości w omawianym zakresie, należałoby wprowadzić przepis stanowiący, że okres każdorazowego posiadania służebności odpowiadającej zakresem (treścią) służebności przesyłu, sprzed wejścia w życie przepisów regulujących służebność przesyłu tj. dnia 3 sierpnia 2008 roku, nie może być zaliczany do okresu wymaganego do zasiedzenia służebności przesyłu. W efekcie wspomnianej zmiany zasiedzenie służebności przesyłu, w przypadku dobrej wiary, będzie możliwe dopiero od dnia 3 sierpnia 2028 roku, a przed tą datą będzie możliwe zasiedzenie jedynie służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu. Natomiast w przypadku zasiedzenia służebności przesyłu w złej wierze, będzie ono możliwe dopiero od dnia 3 sierpnia 2038 roku, a przed tą datą będzie możliwe zasiedzenie tylko służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu. Poważnym problemem w zakresie służebności przesyłu jest niezrozumienie omawianej instytucji przez pełnomocników procesowych, którzy występują przed sądami, czy samych sędziów Sądów Rejonowych, a czasami nawet Sądów Okręgowych. W wielu przytoczonych orzeczeniach Sąd Najwyższy zwraca uwagę na poważne błędy w wykładni przepisów materialnych. Bardzo często strony w postępowaniu procesowym występują z nieodpowiednim roszczeniem, odnośnie ustanowienia odpowiedniej służebności (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 roku, sygn. akt sprawy III CZP 18/13), czego najjaskrawszym przykładem jest występowanie o stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu, gdy dzień stwierdzenia zasiedzenia był wcześniejszy niż 3 sierpnia 2008 roku, a więc możliwe byłoby tylko zasiedzenie służebności gruntowej odpowiadającej zakresem służebności przesyłu.

Ponadto strony niezwykle często nie rozumieją istoty wynagrodzeń występujących w odniesieniu do służebności przesyłu (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2015 roku, sygn. akt sprawy V CSK 534/14), a także często mylą wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu z wynagrodzeniem za bezumowne korzystanie z nieruchomości, w efekcie czego często występują z niewłaściwym roszczeniem o zasądzenie wynagrodzenia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2014 roku, sygn. akt sprawy IV CNP 28/13). Ponadto w postępowaniach sądowych strony, nie rozumiejąc omawianych instytucji, często występują ze zbędnymi wnioskami dowodowymi (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2013 roku, sygn. akt sprawy V CSK 525/12 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2011 roku, sygn. akt sprawy V CSK 502/10), które powinny być z miejsca przez skład sędziowski oddalane, ale ze względu na braki w zrozumieniu tych instytucji także przez niego, często takie wnioski dowodowe są uwzględniane, co w efekcie powoduje znaczące wydłużenie okresu prowadzenia takich spraw, poprzez zajmowanie się kwestiami bez znaczenia dla wydania prawidłowego orzeczenia. Przykładami takich zbędnych wniosków dowodowych są między innymi wnioski w przedmiocie ustalenia nieruchomości władnawczej, która to w obecnym kształcie omawianych służebności nie ma, dla stwierdzenia zasiedzenia służebności, żadnego znaczenia (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 07 października 2008 roku, sygn. akt sprawy III CZP 89/08 oraz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2003 roku, sygn. akt sprawy III CZP 79/02), czy wykazywania szkody przy roszczeniach o wynagrodzenie za ustanowienie służebności przesyłu lub też wynagrodzeniu za bezumowne korzystanie z nieruchomości w związku z posadowieniem linii przesyłowej, które nie mają charakteru odszkodowawczego. Kolejnym jaskrawym przykładem niezrozumienia przepisów o służebności przesyłu było zasądzenie wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, przy jednoczesnym stwierdzeniu wcześniejszego zasiedzenia owej służebności, czego dokonano w jednym z orzeczeń Sądów Okręgowych (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2014 roku, sygn. akt sprawy IV CNP 28/13). Kolejnym przykładem niezrozumienia istoty omawianych służebności było uznanie przez Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej, że złożenie przez właściciela nieruchomości wniosku na podstawie artykułu 305² §2 k.c., nie stanowiło tzw. akcji zaczepnej, czyli zmierzającej bezpośrednio do pozbawienia posiadacza posiadania służebności, a zatem nie przerwało biegu zasiedzenia (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2011 roku, sygn. akt sprawy III CZP 124/10). Rozwiązaniem przedstawionych problemów byłaby nowelizacja kodeksowych przepisów regulujących służebność przesyłu oraz służebność gruntową, w przedstawionym wcześniej zakresie, a także późniejsze organizowanie szkoleń odnośnie instytucji służebności przesyłu w pierwszej kolejności dla sędziów, a następnie także dla adwokatów czy radców prawnych.

Źródłem finansowania badań i artykułu były środki własne autora.

Bibliografia

1. Dziczek R., (2015) *Służebność przesyłu i roszczenia uzupełniające. Wzory wniosków i pozwów sądowych. Przepisy*, Warszawa: Wolters Kluwer.
2. Gołba Z., (2013) *Służebności gruntowe, drogowe, osobiste i przesyłu*, Warszawa: LexisNexis.
3. Ignatowicz J., Stefaniuk K., (2012) *Prawo rzeczowe*, Warszawa: LexisNexis.
4. Warciński M., (2013) *Służebności gruntowe według kodeksu cywilnego*, Warszawa: Wolters Kluwer.
5. Dekret z dnia 11.10.1946 r. – Prawo rzeczowe (Dz.U. nr 57, poz. 319 ze zm.).
6. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 02.04.1997 r. (Dz.U. nr 78, poz. 483 ze zm.).
7. Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności wraz z Protokołem dodatkowym nr 1 (Dz.U. z 1995 r. nr 36, poz. 175 ze zm.).
8. Ustawa z dnia 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jednolity Dz.U. z 2014 r. poz. 121, ze zm.).
9. Ustawa z dnia 28.07.1990 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny (Dz.U. nr 55, poz. 321).
10. Ustawa z dnia 28.09.1991 r. o lasach (Dz.U. nr 101, poz. 444 ze zm.).
11. Ustawa z dnia 30.05.2008 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny (Dz.U. nr 116, poz. 731).
12. Projekt ustawy z dnia 10.11.2010 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny (druk nr 3595).
13. Projekt ustawy z dnia 07.12.2011 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny (druk nr 74).
14. Opinia prawna do rządowego projektu ustawy z dnia 10.11.2010 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny.
15. Opinia prawna nt. zgodności z Konstytucją RP rozwiązań zaproponowanych w projekcie ustawy o zmianie ustawy Kodeks cywilny z dnia 23.03.2011 r.
16. Opinia prawna nt. rządowego projektu ustawy z 10.11.2010 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny.
17. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 05.06.2009 r., sygn. akt sprawy I CSK 495/08.
18. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11.04.2011 r., sygn. akt sprawy III CZP 7/11.
19. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13.10.2011 r., sygn.akt sprawy V CSK 502/10.
20. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27.11.2013 r., sygn. akt sprawy V CSK 525/12.
21. Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25.06.2015 r., sygn. akt sprawy V CSK 534/14.
22. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17.01.2003 r., sygn. akt sprawy III CZP 73/02.
23. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 07.10.2008 r., sygn. akt sprawy III CZP 89/08.
24. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21.01.2011 r., sygn. akt sprawy III CZP 124/10.
25. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 09.08.2011 r., sygn. akt sprawy III CZP 10/11.
26. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22.05.2013 r., sygn. akt sprawy III CZP 18/13.
27. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 06.06.2014 r., sygn. akt sprawy III CZP 9/14.
28. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 08.04.2015 r., sygn. akt sprawy III CZP 87/13.
29. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12.01.2012 r., sygn. akt sprawy II CSK 258/11.
30. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12.02.2014 r., sygn. akt sprawy IV CNP 28/13.
31. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 06.06.2014 r., sygn. akt sprawy III CSK 235/13.